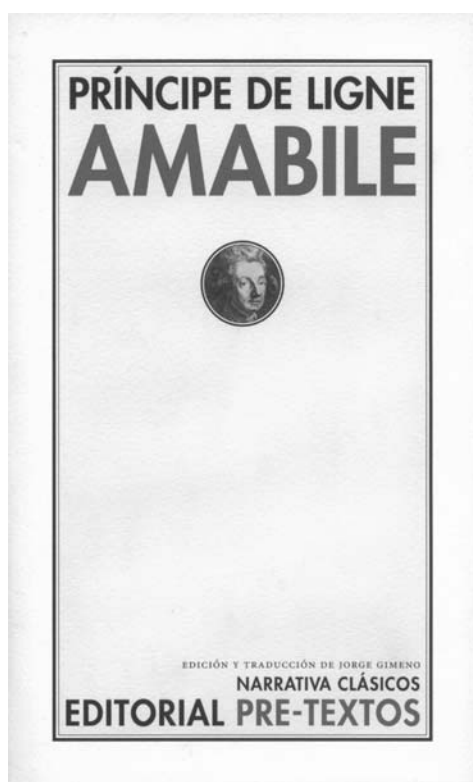

Un moralista seductor

Amabile recull part de l'obra més notable d'el príncep de Ligne, com ara aforismes, retrats i cartes. Aristòcrata, militar, somiador i galant, Linge "va seduir França amb armes franceses". Deutor de la tradició del *Grand Siècle*, es troba ja en sintonia amb el món romàntic.

El príncep de Ligne (Brussel·les 1735) es va instal·lar definitivament a Viena en 1794, on, després de moltes estades a París, es va centrar en la revisió i l'(re)escriptura dels seus escrits, un cop arruïnat per la Revolució, relegat de la cort vienesa i de les missions militars. La seua obra extensa comprén textos de tot tipus, des dels aforismes, retrats i cartes que aquí s'apleguen, fins a poesia, teatre, narracions i apunts de dietari que parlen d'un jo. El "jo" que va iniciar Montaigne, però que en Ligne esdevé "més amable i digressiu" -tal com escriu l'autor de la present edició.

Moralista, filàntrop, agut i crític. Els seus aforismes -que en ocasions són fragments- llencen una mirada al comportament humà, a la recerca de consells i de reflexions sobre temes com ara la mort; l'amor, un sentiment on per a Ligne, "no tienen encanto sino

AMABILE

PRÍNCIPE DE LIGNE

EDICIÓ I TRADUCCIÓ DE JORGE GIMENO

COL·L. "NARRATIVA CLÁSICOS", 23

335 PÀGINES

EDITORIAL PRE-TEXTOS, VALÈNCIA, 2004

los comienzos”, i per això escriu: “No me extraña que se halle placer en comenzar de nuevo a menudo”, o l’engany: “Todo el mundo tiene ingenio en los tiempos que corren -ens adverteix Ligne-; mas si no lo halláis sobradamente en las ideas, desconfiad de las frases”.

Vivaç, natural i encantador, les seues dots en el conreu de l’*esprit* francès li van valer grans vivències amb les dones -inspiradores de gran part dels aforismes i de les seues “Consideraciones sobre las mujeres”, incloses en aquest volum. Però el tresor d’aquest llibre és, sens dubte, un conjunt de converses i de retrats, fruit d’“una visión sumaria, un saldo del paso de un ser por el mundo, el juicio de quien ha conocido a personajes que entonces despertaban la curiosidad universal”. Admirables són, doncs, la subtilesa i la intimitat amb què Ligne s’introdueix en casa del seu admirat Rousseau i la candor i tendresa amb què ho narra; però també la teatralitat amb què descriu Voltaire durant una llarga visita a casa del filòsof on, envoltat de luxe i de plantes, Ligne li parla per tal de provocar la seua conversa lúcida i enginyosa, ahora que no estalvia mitjans per mostrar-nos-el en els moments més còmics. No desmereixen tampoc

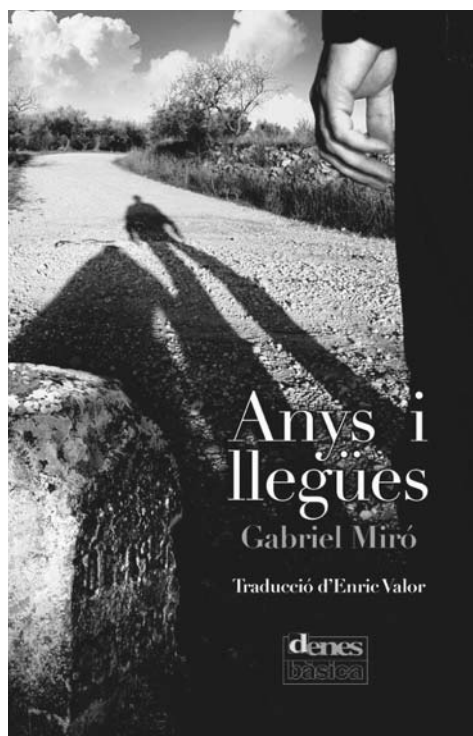
gens ni mica les línies dedicades a Chateaubriand, cap a qui Ligne no dissimula la seua admiració. Ara bé, la mirada més aguda se la reserva Ligne per a Napoleó, sobre el qual traça un perfil breu però potent: “Ni seduce ni entusiasma. Sorprende, llama la atención. Es más brujo que mago. No es precisamente un héroe, ni en absoluto un caballero(...) Prodigioso, ésa es, la palabra. Su cabeza humea gloria y su gloria no es humo(...) Su éxito se debe a servirse de los hombres como un gran músico se sirve de los instrumentos”. És, probablement, el seu costat més modest, distingit, sincer i convincent, aquell que mostra en autoretratar-se, amb textos com “De mí durante el día” i “De mí por la noche”. Allà es confessa indiferent a la mirada dels altres, perquè al capdavant -ens diu Ligne- “¡la reputación depende de tantas personas que no la tienen!”

Lourdes Toledo

Retaule de la marina

Anys i llegües és la traducció al català, duta a terme per Enric Valor, del darrer llibre publicat de l'autor alacantí Gabriel Miró i que duia com a títol original *Años y leguas*. Aquesta obra representa la maduresa de l'escriptor i també la fi de la sèrie de Sigüenza, el protagonista representant l'alter ego mironià.

ANYS I LLEGÜES

GABRIEL MIRÓ

TRADUCCIÓ D'ENRIC VALOR

COL·L. "BÁSICA", 6

269 PÀGINES

DENES EDITORIAL, VALÈNCIA, 2004

L'Alacant de tombants del segle XIX va conèixer un dels seus autors més considerats avui dia i, tanmateix, encara poc conegut: Gabriel Miró. Aquest escriptor va trobar la seva veu i identitat literària en castellà, però va viure dins d'una situació lingüística en què el català estava ben present, aquest aspecte es veu en l'obra *Anys i llegües*, que ara ens arriba traduïda al català per Enric Valor.

Sigüenza és un home gris de mitjana edat que torna a La Marina, terra de la seva infantesa, vint anys després. A través del personatge, de les seves reflexions, de la seva percepció, així com de les seves pors ens endinsem en una terra de contrastos on la realitat és crua, amb les seves excel·lències i misèries, matisada pel sol, les muntanyes i la mar. De fet, l'obra és com una oda al temps

passat, una recerca del propi jo en els orígens, uns orígens que després de tant de temps han canviat, s'han anat transformant malgrat el viu record del protagonista.

Aquest és un dels aspectes remarcables de l'obra *Anys i llegües*, el fet d'apreciar la recerca de Sigüenza, que percebem de seguida com un alter ego de l'autor i, per tant, la recerca de l'autor per tal de retrobar-se, de ressituar-se en un espai que malgrat formar part del seu passat estimat i idealitzat se li mostra hostil de vegades, sempre amb la seva cara crua i amarada de realitat. Hi ha un contrast entre el que Sigüenza espera veure, el que veu i, finalment, el que és.

I açò ens duu directament a un altra de les qualitats que, al meu parer, posseeix aquesta obra: la recreació de la comarca de La Marina de començaments del segle passat. L'espai no és el marc de la narració, n'és un protagonista que té vida pròpia i que solca la resta de personatges, els homes i dones que hi viuen. Amb Sigüenza passem per Calp, Pego, ens apropem a Tàrbena o pugem al Bèrnia de fa molts anys. L'autor recrea l'espai segons la seva percepció en una fusió entre record i observació, entre idealització i nueva. La llengua literària de Miró es des-

plega aquí en tota la seva intensitat per modelar el paisatge amb les paraules precises.

El llenguatge de Miró no hauria pogut tenir millor traductor que Enric Valor. Amb la seva mà mestra ens delecta amb un català farcit d'expressions genuïnes de la nostra parla, amb un vocabulari riquíssim que donen al text vitalitat, frescor i que, tot plegat, ens acosten i ens endinsen més en allò que se'ns conta dins de l'obra.

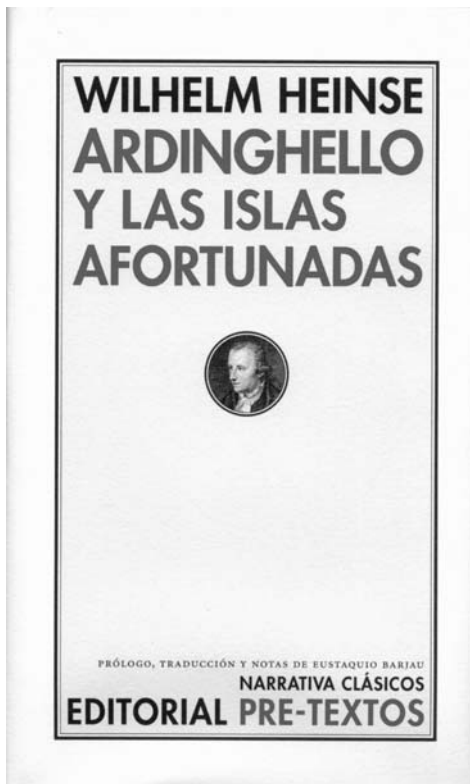
Anys i llegües és una recerca del jo que s'ha anat desdibuixant amb el temps dins d'un despatx ple de paperassa. És un viatge a les arrels per trobar un espai al món a través del record i de la reconciliació amb el que ha esdevingut la realitat d'aquest. L'obra, que clou un cicle, té un final obert i al mateix temps sense possible continuació. Cal llegir, doncs, l'obra per interpretar la seva fi.

Maria Sirera

Adulterats per la cultura

Aquest llibre, inèdit fins ara en castellà, és desconcertant: fa servir la pàtina de l'alta cultura il·lustrada per encobrir un masclisme atroç, misogínia, homofòbia i la justificació més gratuïta de la violència i de la guerra. Molt ben acollit per la crítica, però, ningú hi detecta cap defecte ni contradicció. ¿Per què?

ARDINGHELLO Y LAS ISLAS AFORTUNADAS

WILHELM HEINSE

PRÒLEG, TRADUCCIÓ I NOTES D'EUSTAQUIO BARJAU

COL·L. «NARRATIVA CLÁSICOS», 24

472 PÀGS.

EDITORIAL PRE-TEXTOS, VALÈNCIA, 2004

De vegades l'alta literatura exigeix digressions insuportables —concebudes per fer lluir la saviesa de l'autor— o una manca absoluta de lògica —els personatges aturen l'acció de sobte per fer grans discursos i unes cent pàgines després la reprenen com si res. Són coses comprensibles, atès el context en què una obra com aquesta, l'any 1787, va ser publicada. Seria estúpid retraure-les a un llibre així. Ara bé: les incoherències del text sí que ens semblen denunciatives... El personatge d'Ardinghello és una contradicció ambulante, i l'estructura del llibre —barreja d'un relat simple, d'un d'epistolar i d'un diàleg— no té ni cap ni peus. Però això no és el pitjor. Ardinghello, capaç de matar un home per gitar-se amb la viuda ja rica i celebrar-ho, se'ns presenta com a model virtuós de masculinitat i objecte del desig de gairebé totes les femelles; aquestes arri-

ben a mostrar-se entusiasmadés per compartir-lo sexualment o a dir frases com «oh, tú, ídolo mío, ¿qué vas a hacer aún de mí?»... i això ho diu la més *feminista*, l'única que denuncia la històrica situació d'ultratge de les dones. Per a Ardinghello, el màxim que pot ser una dona és «agradable y complaciente, como ocurre con las mejores personas de su sexo». I a més pràcticament l'única que no el desitja —una tal «condesa»— resulta que és lesbiana, opció sexual que Ardinghello defineix així: «Cándida, con menos gusto pero mejor instinto [que la condesa], bebe los vientos por mí»; el lesbianisme és, doncs, el contrari: tenir «más gusto» però «peor instinto». ¿Li hem de riure la gràcia? Encara que no li exigirem correcció política, algú amb les connotacions sexuals del mateix Ardinghello —sempre elogiant la virilitat—, que a més presumeix d'haver practicat el coit amb totes les femelles possibles, resulta si més no discutible com a jutge magnànim dels instints femenins. Ell mateix, que, quan vol menysprear una idea, es limita a dir que és «algo organizado por una mujer» (!). La traducció, d'altra banda en un castellà excel·lent —com d'habitud—, ens arriba plena de curiosos girs: «¿Quién es que no ve...?» (en lloc

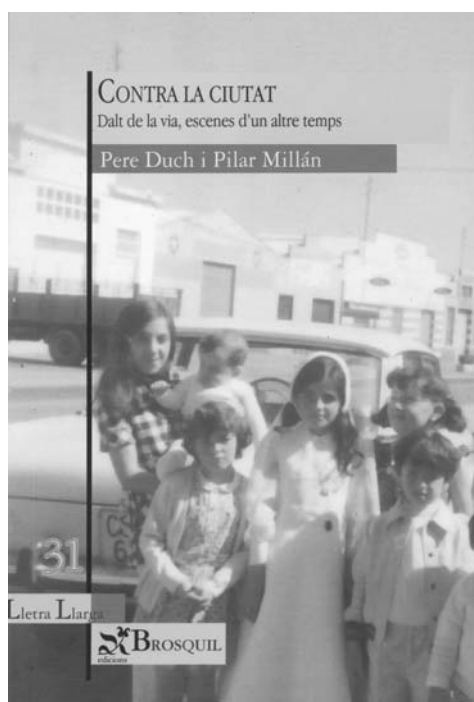
de «¿Quién no ve...?»), «Por lo que hace a...» («En cuanto a...»), etc. Però malgrat l'encert d'algunes reflexions, com les referides a la pintura en relació amb el temps, gairebé tot acaba ensorrant-se: Ardinghello primer diu que és impossible copsar la veritat en qualsevol art i després elogia obres d'art per estar «llenas de verdad»; o bé proclama entusiasmat «mucha naturaleza y pocos libros» i alhora és incapaç de descriure res sense Aristòtil, Plató, etc. Tan nodrit d'alta cultura com negat per bastir un discurs coherent, arriba a fer, en les últimes pàgines, una exaltació de la guerra tan prosaica com la de qualsevol analfabet... o pitjor encara, perquè Ardinghello elogia la guerra com a forma d'alliberar l'home de qualsevol estat d'oci o inactivitat, com a remei contra el desfici. Només això ja fa que la seua apologia siga digna de formar part, amb tots els honors, de la història universal de la infàmia.

Felip Tobar

Barris d'un temps passat

El Castelló dels anys seixanta i setanta es troba a les pàgines d'aquest llibre. Memòries d'infantesa i de joventut que, com si d'una crònica històrica de les vides corrents es tractara, ens dibuixen el canvi d'una ciutat i de les seues gents al llarg dels anys.

CONTRA LA CIUTAT

PERE DUCH I PILAR MILLÁN

COL·L. "LLETRA LLARGA", 31

257 PÀGS.

EDICIONS BROSQUIL, VALÈNCIA 2004

Les diferències entre viure al centre de la ciutat o viure a la perifèria sempre han estat marcades. *Contra la ciutat* reflecteix les vivències dels dos autors del llibre, ambdós residents durant l'infantesa i la joventut "dalt de la via", és a dir, als barris que abans que no soterraren la via del tren de la capital de La Plana (a l'any 2000), quedaven dalt d'aquesta simbòlica frontera ferroviària. A la novel·la -que uneix el relat de ficció amb la tasca de recuperació històrica i la crònica social d'un temps i d'uns personatges concrets- Pere Duch i Pilar Millán recuperen per al lector la vida al seu barri en els darrers anys 60 i principis dels 70.

Abans de soterrar la via, la ciutat de Castelló estava dividida en dues parts, i això feia que els habitants de la ciu-

tat es dividiren també en dos grups ben definits, els de dalt i els de baix de la via. Qui narra la història és dels qui viuen a la part de dalt, un barri que, en aquella època, estava prou abandonat i on vivien sobretot forasters i gent humil. El món que visqueren els autors al seu barri -que tot i ser a Castelló, no ho semblava- és el vertader protagonista de *Contra la ciutat* i ens ofereix tot el dibuix dels personatges que el poblaren: iaies i iaies, amics d'infantesa, personatges públics i polítics, etcètera. La mateixa ciutat de Castelló, els seus barris i carrers, les seues anècdotes històriques més destacades també són protagonistes i adquireixen un valor literari que les fa en certa manera universals. Tot i no conèixer l'espai ens sentim identificats amb la descripció de les vides, amb l'evolució del temps que tot ho canvia - també el paisatge de les nostres ciutats.

Al llibre es descriu l'infantesa -els jocs al Riu Sec, les visites al cementiri-, el pas a l'adolescència i l'arribada a l'institut amb el descobriment de la ciutat de "baix de la via", amb els seus edificis (dels que es contenen anècdotes i històries) i els llocs de reunió de la gent jove als anys setanta. Però també queda reflectit l'ambient de la postguerra. Les penúries econòmiques

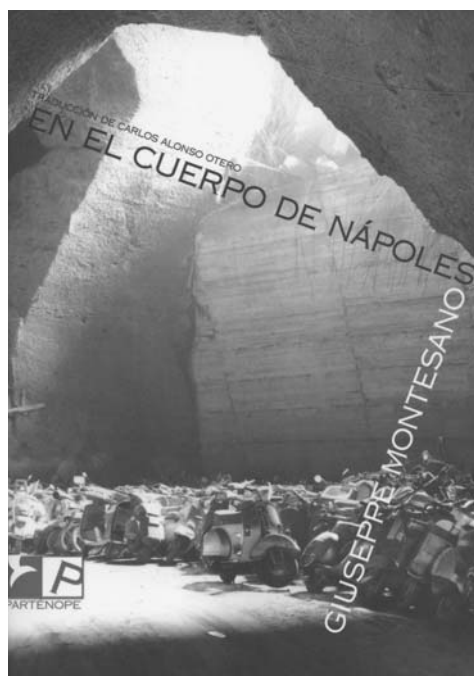
viscudes pels habitants del barri, les relacions entre església i poder, els primers cotxes i telèfons o l'ambient obrer de les fàbriques properes, tot plegat, es converteix en eines per a la crítica social. A més, el relat dels autors es barreja amb la cultura popular, la sociologia o l'anàlisi de la geografia urbana que tant ha canviat fins arribar al seu aspecte actual: ara, els barris de "dalt de la via" s'han convertit en zones de nova eclosió urbanística i els records d'un temps passat s'esvaneixen, camuflats dins del formigó de les noves vivendes.

Sònia Martínez Icardo

Abulia y filosofía de café en Nápoles

Un tipo de treinta años que se niega a trabajar pasa sus días entre lecturas y reflexiones en busca de la Belleza, mientras a su alrededor desfilan individuos variopintos que pretenden descubrir la Verdad de la vida en un texto que transcurre en la ciudad de la camorra.

EN EL CUERPO DE NÁPOLES

GIUSEPPE MONTESANO

TRADUCCIÓN DE CARLOS ALONSO OTERO

COL-L. "AZULES"

270 PÁGS.

EDITORIAL PARTENOPE, ORIHUELA, 2004

La «profundización poética, científica y filosófica» es el plan que se han trazado Tommaso, narrador de la novela y Landrò, compañero de andanzas y joven más excéntrico aun si cabe que aquél. Ante tal reto, uno y otro abandonan los estudios universitarios que venían arrastrando año tras año y deciden no trabajar. A esta actitud se oponen enérgicamente el padre del segundo y la madre del primero, obligados a soportar la manutención de los vástagos; ambos progenitores son histriónicos, gritan y gesticulan por toda la casa hasta que sus hijos se van a la calle o se encierran en la habitación. En esencia, éste es el planteamiento de la obra del profesor de filosofía y escritor Giuseppe Montesano (Nápoles, 1959), unos personajes sin oficio ni

beneficio que pasan las horas parafraseando a Nietzsche y a Rimbaud. El autor intenta dotar el texto de cierta acción narrativa: los jóvenes persiguen la Belleza y la Verdad y durante tal búsqueda conocen tipos más raros que ellos todavía y han de, digamos, superar determinadas pruebas. Si bien algunos individuos tienen cierta gracia —aparece una médium gordísima que padece ataques irresistibles de bulimia tras entrar en trance o el Maestro, alguien de edad indefinida que luce la cabeza al rape y gran comedimiento en palabras y gestos—, el problema es que la trama insinuada en distintos momentos se desvanece, como por ejemplo el descenso del grupo a los subterráneos de la ciudad en pos de una supuesta energía que permita a la mente transformar la materia. Este hilo central, que parecía vincular varias escenas —la necrópolis bajo tierra de ‘O Tolomeo, sobre la cual se alzarán un centro comercial o un bloque de viviendas— crea unas expectativas que no se ven cumplidas al final de la novela.

Además del tostón pseudo-filosófico-poético de los diálogos —con intención humorística pero con resultados soporíferos— el texto posee cierto tu-fillo misógino: casi todas las mujeres

o son madres chillonas o intelectuales histéricas o jovencitas modosas y sensuales. En todo caso, quedan al margen del discurso único que, con variaciones, mantienen los personajes masculinos.

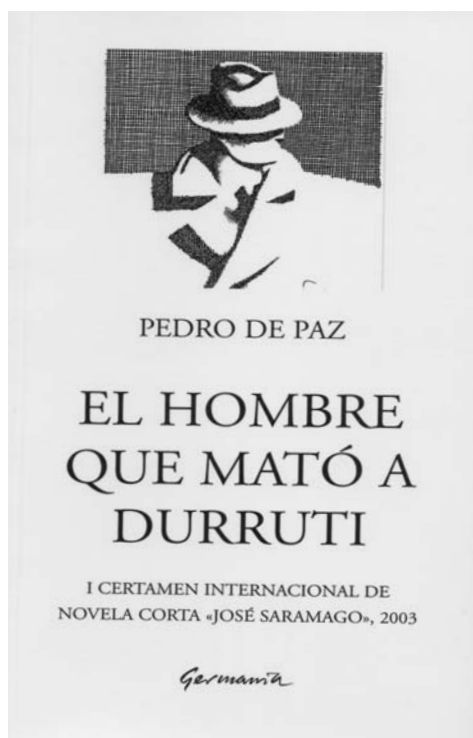
A pesar de lo dicho, debemos suponer que este producto editorial tenga sus lectores, puesto que en la solapa consta que *En el cuerpo de Nápoles* «cuenta con numerosos galardones», y que esta editorial «publicará en breve» toda la producción del autor napolitano.

Arantxa Bea

El ocaso de un líder

En *El hombre que mató a Durruti*, primera novela del madrileño Pedro de Paz, historia, ficción y suspense se combinan para dar lugar a una obra que explora los momentos finales de la vida del más carismático anarquista español: Buenaventura Durruti.

EL HOMBRE QUE MATÓ A DURRUTI

PEDRO DE PAZ

PRÓLOGO DE LORENZO SILVA

I CERTAMEN INTERNACIONAL DE NOVELA CORTA

“JOSÉ SARAMAGO”, 2003

100 PÀGS.

EDITORIAL GERMANIA, ALZIRA, 2004

“Hay escritores cuya obra no se parece a lo que sabemos de su destino”, escribió Jorge Luis Borges para aclarar que ése no era el caso de Hermann Melville. Pero sí es –podría agregarse– el de muchos otros, como Pedro de Paz (1969) este madrileño, residente en Alarcón desde los seis años de edad, encontró su primera pasión muy lejos del mundo de las letras: En la informática. La vida y sus avatares mantuvieron a De Paz algo apartado de la literatura hasta mayo de 2002, cuando decidió imprimir un nuevo rumbo a su vida y reducir la importancia de los ordenadores a su mínima expresión: el de simples máquinas de escribir. El resultado fue la publicación de su primera novela, *El hombre que mató a Durruti* (Editorial Germania, 2004), y la obtención del primer premio del Certamen Internacional de Novela Corta “José Saramago”, 2003.

La obra que nos ofrece De Paz es un intento de echar luz, desde la literatura, sobre los oscuros acontecimientos que envuelven al asesinato del líder anarquista Buenaventura Durruti, una de las máximas figuras del movimiento libertario español. El comandante Fernández Durán, un policía devenido en militar republicano en los tiempos difíciles de la Guerra Civil, es designado detective a cargo de la causa. Para llevar a cabo su labor esclarecedora cuenta con la ayuda del teniente Alcázar, una especie de Dr. Watson con quien se permite emplear la muletilla del legendario Sherlock Holmes: “Elemental, querido Alcázar”. Juntos llevan a cabo una serie de interrogatorios a los diversos testigos del asesinato, que no tardará en revelar el intrincado estado de la cuestión. Cada uno de los personajes cuenta una historia similar, y a la vez distinta. Nadie dice todo lo que sabe; nadie sabe todo lo que dice. La verdad se escurre por todos lados y el resultado es una madeja difícil de desenredar.

Aunque bien documentada y de estilo llano y directo, la obra no está exenta de debilidades. La llamativa ausencia de descripciones que permitan un mayor acercamiento del lector a la obra, la escasez de recursos retóricos que ge-

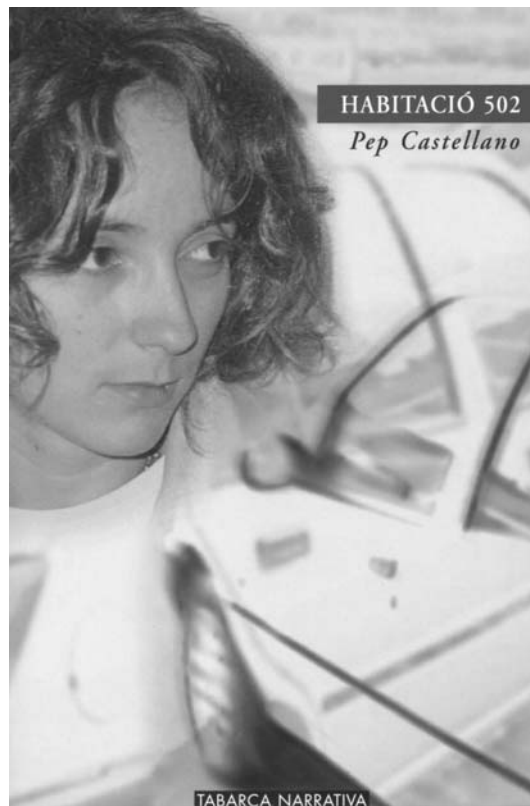
neren tensión y suspense, la poca profundidad psicológica de los personajes y un ritmo que no logra escapar de la monotonía son los obstáculos que algunos lectores podrán encontrarse en su desarrollo. Con todo, el resultado no deja de ser interesante. Y no sólo por tratarse de un personaje que ya lo es de por sí (Buenaventura Durruti), sino también por ser una obra que arriesga y promete. Lo que jamás ha de ser poco.

Lucas Rodrigo.

Els nous fantasmes del passat

En el gènere de la literatura juvenil abunden les novel·les de misteri: una bona fórmula per enganxar el lector i crear possibles addictes als llibres. *Habitació 502* es basa en els esquemes de la novel·la de misteri ambientada en un context pròxim i actual.

HABITACIÓ 502

PEP CASTELLANO

COL·L. "TABARCA NARRATIVA", 37

128 PÀGS

TABARCA LLIBRES, VALÈNCIA, 2004

Probablement tots hem sentit parlar de la llegenda urbana tan famosa de l'autostopista que puja a un cotxe un dia de pluja i en arribar a la propera corba li diu que vaja en compte, que en aquell revolt va morir ella. Pep Castellano, prolífic escriptor de narrativa per a joves, ens porta esta volta una novel·la urbana que ens recorda lleugerament aquesta llegenda, de joves, accidents, telèfons mòbils, alcohol i cotxes.

Aquesta narració a dos temps i tres veus lliga dues històries paral·leles en els fets, amb diversos anys de diferència. Eva, una jove atractiva, es veu implicada en un greu accident per culpa de la gelosia del seu xicon. En aquest escenari són remarcablement importants una cinta de caset del grup Supertramp, unes ulleres de sol i diversos objectes personals d'ella.

Uns anys més tard Enric, el xicon de Marta, escriu en el seu ordinador portàtil, des d'un hospital, la seua desesperació. Es creu culpable de l'accident de trànsit que ha patit la seua estimada, que conduïa el mateix cotxe amb què es va matar Eva.

Finalment, hi ha la narració en tercera persona que explica els inusuals fets que tenen lloc en aquesta història. Marta, la protagonista del temps pre-

sent, compra un cotxe de segona mà, molt antic però en un extraordinari bon estat. En aquest cotxe hi troba una cinta del grup Supertramp i unes ulleres de sol. Els fets misteriosos comencen el dia que es creua amb una noia que li sembla vagament familiar. Amb les ulleres de sol que ha trobat dins del cotxe posades, entra a la facultat i crida l'atenció del seu professor Manel. Mentrestant, Paco, el seu mecànic preferit, intentarà reparar-li el radiocaset que estranyament sempre es posa en marxa amb la misteriosa cinta.

Amb la combinació de totes tres veus ens situem, poc a poc, en aquesta obra que, com si es tractara d'un trenca-closques, comença amb les peces escampades ací i allà i s'ajunten poc a poc. De tota manera, la veu d'Enric, el xicon de Marta, té una funció merament testimonial. El que sembla que ha de ser un gran protagonista dins de la història s'acaba reduint a una aparició estelar en les últimes pàgines. La mateixa narració escrita sense la participació d'Enric hauria resultat igualment interessant.

Marta Insa

La simulació irònica

El primer recull de narracions de Rafael Escobar arreplega cinc peces curtes guardonades totes en diferents certàmens. Les passions impossibles, els premis literaris i l'engany de les aparences són alguns dels temes d'aquestes obres.

HISTÒRIES URBANES

RAFAEL ESCOBAR

COL·LECCIÓ "NARRATIVA", 2

50 PÀGINES

PERIFÈRIC EDICIONS, VALÈNCIA, 2003

Rafael Escobar és un dels bons escriptors valencians de vocació tardana, ja tenia 46 anys quan va escriure el seu primer text literari. Des de llavors ha guanyat més d'una trentena de premis, entre ells l'Andròmina de narrativa per *L'últim muetzi* (1993) –una novel·la històrica ubicada en el temps de l'expulsió dels moriscos–, ha publicat sis novel·les i un bon grapat de contes.

Històries urbanes reuneix cinc obres escrites a la dècada dels noranta. El relat que obre el volum és "Pulcritud" –Premi Joan Fuster de l'Ajuntament d'Almenara al 1990–; tot i ser el primer escrit de ficció de l'autor revela una prosa entenedora, neta, mesurada, amb els artificis justos i el to adequat. Com a la resta de contes, el narrador es manté lleugerament distant dels personatges i les seues peripecies mitjançant la dosificació d'una ironia equilibrada. El cínic i elegant

protagonista defensa unes formes respectuoses amb la tradició, encara que es comporta com un delinqüent antisocial.

A “Emergència”, una situació límit en un avió deixa albirar durant un instant una passió prohibida entre dos passatgers. Escobar explora els corrents insospitats subjacents a la realitat i les seues convencions i, així, evidencia la seua impostura.

Els dos següents escrits, “Conversa al bar” i “Impecable planificació”, desenvolupen intrigues relacionades amb la literatura, l’univers dels premis literaris i l’orgull dels lletraferits. Al primer text, un mediocre participant de certàmens literaris agredeix amb àcid un escriptor famós que sol copiar els arguments dels originals que es presenten als premis. La vanitat del novel·lista d’èxit, incapaç d’acceptar la publicació conjunta dels seus títols amb un desconegut és finalment castigada. El protagonista de “Impecable planificació” és també un escriptor presumptuós habituat a guanyar concursos literaris que rep una punició. Un delinqüent que ressegueix les convocatòries amb lliurament en metàl·lic li roba els diners a la sortida d’un lliurament de premis.

El darrer relat, “Perversa oronella tar-

dana”, tracta de manera subtil el tema de l’incest. Un catedràtic universitari retroba a la filla de la seua antiga amant i s’enamora d’ella. Tant en aquest cas com a “Emergència”, el tabú i els costums socials acaben per imposar-se als desitjos dels actants.

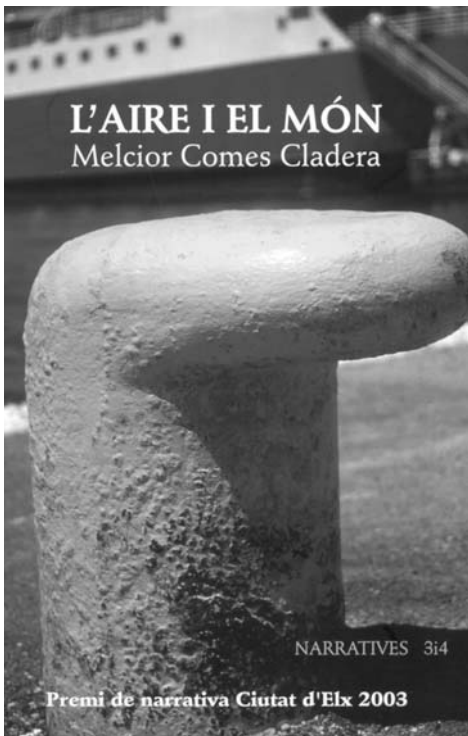
Les narracions d’Escobar estan organitzades de manera que mai no decau l’interès. Es precipiten com a fletxes cap a finals sorprenents o bé presenten situacions inusitades que desmunten prejudicis dels lectors. En qualsevol cas, el narrador no renuncia al sarcasme distanciat i intel·ligent en un món on res no és allò que sembla.

Imma Gandia

Viatge al final de la innocència

Escriure una novel·la com la que tenim a les mans i escriure-la als 24 anys, significa que ens trobem davant una veu d'allò més interessant en el panorama actual de les lletres catalanes. Tant de bo siga aquest l'inici d'una llarga carrera literària.

L'AIRE I EL MÓN

MELCIOR COMES CLADERA

PREMI DE NARRATIVA CIUTAT D'ELX 2003

COL·L. "NARRATIVES 314", NÚM. 74

204 PÀGS.

EDITORIAL TRES I QUATRE, VALÈNCIA 2004

Acostumats com estàvem a alimentar les nostres expectatives narratives amb novel·les de tall "històric", si més no a casa nostra; acostumats com ens han tingut darrerament a no eixir del rotlle, amb l'excepció, és clar, d'unes poques i honroses excepcions, de sobte ens sobta aquesta troballa, una petita-gran obra mestra que mena la literatura catalana actual cap a un camí tan necessari com necessari.

La història d'un jove (que pot ser un vell) que recorre els fils del seu passat immediat (que pot ser remot) i que es nega a deixar d'escriure perquè l'escriptura l'uneix amb aquelles vivències que han marcat la seua vida. El final de l'adolescència i el principi de la maduresa: un tema tan clàssic i tan manit que es pot permetre el luxe d'esdevenir en aquest cas resum i essència de tots els referents que us vulgueu

imaginar: un tema clàssic farcit de clàssics. Un trajecte vital que el narrador traça en unes dues-centes pàgines, tot configurant un univers bellíssim gràcies a un llenguatge –és el domini del joc literari, sobretot, el que dóna a la novel·la de Comes aquesta màgia que ens ha enamorat- precís i riquíssim, elaborat i ben tractat.

Un jove illenc, la metàfora de l'illa que ens aïlla, amic d'un poeta que pinta i que juga als escacs, creix en un món paradisiac, envoltat de poesia, de mar i d'amistat on descobreix l'amor. Aviat, però, abandona un món idíl·lic per prendre contacte amb la terra ferma: s'intal·la a Barcelona per tal d'iniciar estudis universitaris. En aquesta segona etapa, distanciat d'una Arcàdia intacta, veurà com el món en què ha crescut també ha viatjat amb ell i que, a la manera de Kavafis, sempre en guarda les petjades.

Parlàvem adés dels clàssics perquè aquesta joia literària es nodreix de constants referències a la literatura del segle vint i la mostra al lector a través de citacions, de clucs d'ull, de personatges, de paisatges. És això, juntament amb la bellesa que l'idioma adquireix des de la seua ploma, el que fa de Melcior Comes i Cladera un autor extraordinari en la literatura catalana

d'aquest segle vint-i-un.

No solament hi veiem Pavese -sobretot Pavese-, Poe, Baudelaire, Verlaine, Sciascia, Pessoa, Kafka, sinó que hi abunden referents cinematogràfics, aquells que sempre són presents a l'imaginari col·lectiu.

La narració s'interromp de tant en tant per donar pas a unes anotacions com de dietari, tot i que la narració ja ho és, en primera persona i autobiogràfica, on el to líric s'intensifica, on l'autor sembla voler fer-se a un costat i reunir-se amb ell mateix per dir-se tot el que no es permet dir al lector. Una proposta de lectura, un joc, al cap i a la fi, al qual us convida que jugueu sense presses, amb el batec de les tardes d'estiu. És així com tornareu a creure en la màgia de la paraula escrita.

Begonya Mezquita

Renàixer de les cendres

Les cendres del cavaller, que va merèixer el Premi de Novel·la Ciutat d'Alzira 2003, és, essencialment, una història de decadència i de desencís. Aquesta obra ens arriba de la mà de Silvestre Vilaplana i compta amb un narrador d'excepció: Joanot Martorell.

LES CENDRES DEL CAVALLER

SILVESTRE VILAPLANA

COL·LECCIÓ L'ECLÈCTICA, 107

261 PÀGINES

EDICIONS BROMERA, ALZIRA, 2003

Darrere d'una gran obra literària hi ha, generalment, un gran caràcter. El personatge literari de Tirant lo Blanc és per a nosaltres el més intrèpid i valerós dels cavallers possibles, però això no ens ha de fer oblidar que les seues gestes, bregues i passions literàries tenen una correspondència palpable en el món real. Almenys aquesta és una de les impressions que el lector de *Les cendres del cavaller* pot extreure després d'haver-se passejat per la trajectòria vital del narrador, en majúscules, que fou Joanot Martorell. La documentació existent en relació a la biografia del cavaller valencià ens dona compte de les innombrables conteses cavalleresques, deseiximents, requestes de batalla, plets i litigis que va mantenir al llarg de la seua vida, el més significatiu dels quals fou amb

qui va deshonrar no només la seua germana Damiata sinó també el bon nom de la seua família: Joan de Montpalau. A causa d'aquest conflicte, Martorell va haver d'anar a Anglaterra, de la mateixa manera que després el seu heroi literari inicià el seu recorregut cavalleresc en aquestes terres, precisament. Fruit del seu caràcter 'bregós' —adjectiu que Martí de Riquer ha utilitzat tantíssimes vegades per referir-se a Joan Martorell—, de l'assumpció fins a les darreres conseqüències d'unes normes i un estil de vida cavalleresc i de la seua posició forçada d'hereu, Martorell acaba contribuint al declivi d'una de les famílies valencianes més influents i que havien arribat al seu màxim esplendor en temps del rei Martí l'Humà.

Les cendres del cavaller apareix només un parell d'anys després de la biografia, escrita per Josep Piera, del cunyat de Martorell: Ausiàs March, l'altra gran personalitat literària del segle XV valencià. Cal no oblidar tampoc la biografia de Martorell feta per Jaume Chiner uns anys enrere, titulada precisament *El viure novel·lesc*. En qualsevol cas, quina és la raó de ser d'aquest tipus d'obres? La d'apropar-nos a la literatura d'aquests clàssics? La d'actualitzar i completar-ne les dades

biogràfiques? Crec que abans de respondre a aquestes preguntes, hauríem de veure si *Les cendres del cavaller*, la novel·la que ens ocupa, funciona literàriament, encara que deixem de banda les ressonàncies metaliteràries que ja porta implícita. L'obra que avui comentem és una novel·la que conté tots els elements necessaris, diposats molt correctament i amb les dosis justes, per atrapar el lector. El vessant cavalleresc de Martorell és reconstruït sàviament en la novel·la, el vessant literari només insinuat. Martorell és un bon personatge de ficció, tot i que ja és conscient a la novel·la que el seu llegat té un nom molt més perdurable que el de la seua pròpia nissaga: *Tirant lo Blanc*.

Isabel Moll

La costumbre de la mirada

Autor de obras como *Treva d'hivern* (1987) y *Closed for sale* (1995), Josep Igual nos sorprende ahora con su primer libro en castellano, *Prosas meridionales*, una compilación de sus artículos periodísticos donde la anécdota cotidiana y la noticia de actualidad alcanzan su justo lugar.

PROSAS MERIDIONALES

JOSEP IGUAL

VII PREMIO LITERARIO DE AUTORES BENICARLANDOS

116 PÁGS.

BROSQUIL EDICIONS, VALÈNCIA, 2004

Cada elemento de la vida cotidiana, por más ínfimo o trivial que nos parezca, es susceptible de inspirar la más vasta mitología. Una casa olvidada a orillas de la ciudad, un viaje en autobús por las calles del barrio, un encuentro inesperado en una esquina cualquiera y hasta un olvido no del todo involuntario contienen la clave de ese universo de ficción que es nuestra realidad. Hallarla no es únicamente tarea de filósofos y poetas. También puede ser la de un “escritor en periódicos”, como se autodenomina Josep Igual, autor de *Prosas meridionales* (Edicions Brosquil, Fora de Col·lecció, 2004), un libro que reúne los artículos que este experimentado poeta valenciano realizó para el diario ABC entre los años 1999 y 2000.

A lo largo de más de 30 artículos, Igual nos ofrece pequeñas y consistentes

misceláneas de una realidad que puede ser la de cualquiera de nosotros, pero que nunca deja de ser la suya. Con un claro predominio de la temática valenciana y particularmente de el Maestrazgo (su comarca natal), estas poco más de cien páginas combinan la anécdota cotidiana y los recuerdos personales con la noticia de actualidad y los temas de moda. El secreto está en el diálogo, nos dice el autor. Allí, “casi siempre se halla la pequeña maravilla, el pulido interrogante, la propuesta que ensancha los límites del mundo o vuelve del revés las convenciones de la realidad. Es un feliz territorio para dialogar en silencio, en el silencio que nos permite crecer”. Ese peculiar tono ensayístico, resultado de un estilo pausado y espontáneo al mismo tiempo, es el rasgo más característico del libro. Sin embargo, y a pesar de los muchos aciertos del autor, no todas las piezas tienen la misma calidad y a veces hasta llegamos a lamentar un cierto tono editorial de la línea del ABC, que resta valor estético y opaca ciertos pasajes. Pero aun en esos casos agradecemos que el autor reserve un lugar para el disenso, incluso para la discusión, como si nos invitara a compartir un café en una charla entre amigos. Quizás a esto se refería Antonio Mu-

ñoz Molina cuando escribió que “el periódico es una costumbre de la inteligencia y también de la mirada”. Dos facultades que hacen falta para hurgar en el hecho trivial, en la anécdota cotidiana, en la pura y sencilla actualidad. Porque “con frecuencia –nos dice Igual–, el azar dicta sus leyes y hay que seguirlas con cautela y resignación. ¿Qué es la realidad? La realidad es el azar, es lo improvisado, es la informalidad de alguien que cree que forma parte de la dieta mediterránea despreciar los planes y el tiempo ajeno. En fin...”.

Lucas Rodrigo

Vogar per a créixer

Amb l'habitual qualitat narrativa de l'autor, el llibre ofereix una història juvenil que afavoreix el debat reflexiu. El Rin esdevé l'escenari del trajecte iniciàtic d'un jove, amb pors i il·lusions, amb incerteses, i amb la solidaritat dels seus companys.

RIN

RAFA GOMAR

IL·LUSTRACIONS DE NINA L. PETERS.

GUIA DE LECTURA DE JOSEP PALOMERO.

"TABARCA NARRATIVA", 39.

120 PÀGINES.

TABARCA LLIBRES, VALÈNCIA, 2004.

Aquesta vegada Rafa Gomar no ha incidit en la síntesi de recursos i llenguatge que s'exigeix en els seus exercicis literaris, com ell diu: "tot allò que s'enclava entre la poesia i la novel·la forma part del meu territori". Però si ara no li ha calgut treballar la brevetat, el relat no ha patit pèrdues de correcció o fluïdesa d'una escriptura immersa en els sentiments, que pretén que la literatura emocione i sacsege l'interior del lector. Amb habilitat, varietat de recursos i una eficàcia adaptada a l'extensió.

Respecte al contingut, *Rin* és una història juvenil pels seus personatges, amb edats properes als vint anys, i també per les situacions a les que s'enfronten actualment. Com ara uns pares separats, l'accés a una formació superior sumat a una mobilitat geogràfica que permet aplegar un grup de

diverses nacionalitats, la LOU, la intensitat de les primeres relacions amoroses, etc. Però l'autor de Gandia no fa coartada de la joventut dels personatges per tal de baixar el nivell en cap aspecte, ni considera els lectors uns babaus, tinguen l'edat que tinguen. Si bé emprà un llenguatge senzill, aquest és literari, i tant de la composició com dels detalls de la història n'ha tingut bona cura. A més presenta una estructura quebrada i no lineal que varia el ritme i ens capta l'atenció.

Són dues narracions que conflueixen als nostres ulls. D'una banda tenim la visió en tercera persona d'un jove filonazi violent, fruit pudent de l'alienació, de les misèries humanes i de la frustració. D'una altra l'Adrià, en primera persona, se'ns apareix actiu i despert en el descobriment de noves responsabilitats, i integrat amb els amics i amigues amb els quals treballa en el servei d'un creuer fluvial. Units avancen en l'assumpció de responsabilitats i en la pràctica de la solidaritat. La definició dels personatges es limita a la seua funcionalitat dins la narració, que demostra una economia que facilita el seu desenvolupament. El plantejament de temes com l'ús de la violència, la seua legitimitat, o les alternatives d'autodefensa, són arriscats,

reclamen reflexió i aconseguen implicar qui ho llegeix. Al llibre queden oberts, perquè apareixen diverses opcions per debatre-les sense caure en el maniqueisme. Aquest és un aspecte molt aprofitable per als docents, així com les completes propostes didàctiques que incorpora el llibre, a cura de Josep Palomero.

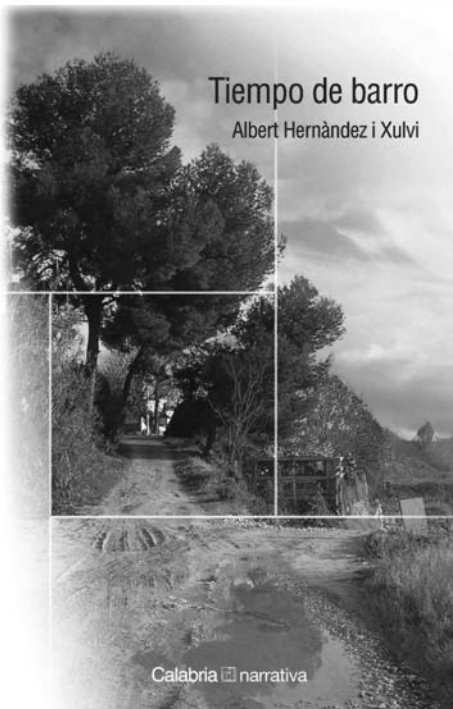
Fent recompte, doncs, direm que la història retrata les provisionalitats característiques de la joventut, amb una visió que evita els reduccionismes massa habituals. El tractament de temes com les relacions amoroses es desenvolupa com una opció més madura, que dóna espai als joves a guanyar àmbits de protagonisme personal, conscient i actiu. Una novel·la entretinguda, amb el dinamisme i la versemblança que aporta el treball de Rafa Gomar.

Eduard Ramírez

Los aires de la posguerra

Tiempo de barro es una historia de posguerra en la que el autor nos describe el universo gris en el que se desarrollan las vidas de sus personajes, todos ellos habitantes de una pequeña localidad, un lugar imaginario muy próximo a la Albufera valenciana

TIEMPO DE BARRO

ALBERT HERNÁNDEZ I XULVI

TRADUCCIÓ ANA PADILLA GUERRERO

COL·L. "CALABRIA / NARRATIVA" 10

228 PÀGS.

EDITORIAL DENES, VALÈNCIA, 2004

Tiempo de barro escrita en valenciano y publicada por Edicions 62 en el año 2000, obtuvo el premio Modest Sabaté, Vila de Perpinya 1997. Y en el año 2001 ganó el premio de la Crítica de el Instituto Interuniversitario de la Universidad de Castellón, Valencia y Alicante. Denes la publica ahora en castellano con lo que se recupera este interesante texto para otro tipo de lectores.

La historia que Albert Hernández nos cuenta se desarrolla durante la posguerra española es una pequeña localidad imaginaria cercana a la ciudad de Valencia. A través de una serie de personajes y las vicisitudes personales por las que pasan, el autor nos presenta un retrato acerado de la España de la época: triste, gris, plana y sin motivaciones.

Con un lenguaje preciso, directo y

exento de barroquismo el autor nos transporta al mundo de esta pequeña localidad valenciana y nos transmite la desolación y el sentir de los personajes que pueblan sus páginas. Hay entre ellos, una especie de alter ego del autor, Tomás, el adolescente que quiere ser escritor, que nos ofrece una visión más intimista de la situación, las aspiraciones y el desierto editorial de aquellos años.

Tiempo de barro nos describe un tiempo baldío, una realidad muy reconocible por la generación que nació a principios de los años cincuenta, es una historia que nos resulta próxima y cobra mayor dimensión por los caracteres de los personajes, todos ellos pobladores de un universo, absolutamente real. Y es ese tono de verosimilitud el que engancha al lector porque les ofrece una serie de claves y miradas todas ellas muy diversas que le permiten reflexiones sobre el pasado.

El personaje de Vicent el Tencó, y sus estrafalarias e hirientes apuestas nos dibujan con exactitud el poder y abuso caciquil muy habitual en los tiempos que describe. Pero también aparecen otros seres que resultan entrañables como Antoni que tendrá una aventura con una mujer casada o Lambert, que es aficionado a la lectura de

novelas del Oeste (lo más exótico que podía leerse en aquellos tiempos).

Un libro lleno de matices, sensaciones, escrito con precisión y al que no le faltan páginas de tinte poético, un texto en el que el lector se siente inmerso desde sus primeras líneas. Su lectura resulta gratificante para todos aquellos que disfrutamos con las historias que nos descubren detalles inusitados, y que guardan toda la esencia del sabor local.

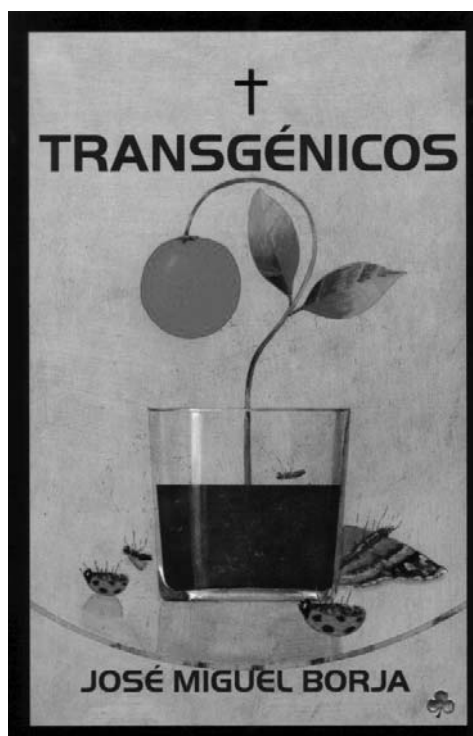
Albert Hernández i Xulvi es de Catarroja, realizó diversas películas experimentales tras cursar estudios de cinematografía. Ha escrito numerosas novelas, relatos, teatro, poesía y literatura infantil. Ganó el premio Nacional de Literatura Juvenil Ciutat de Ibi con *El Capità Pèrfil* o el Premio Francesc Badenes Dalmau de poesía en 1996 con *Les branques d'un hom fosc...* En la editorial Denes ha publicado tres cuentos infantiles y una obra de teatro.

Tiempo de barro es una historia de posguerra en la que el autor nos describe el universo gris en el que se desarrollan las vidas de sus personajes, todos ellos habitantes de una pequeña localidad, un lugar imaginario muy próximo a la Albufera valenciana.

Lourdes Rubio

Un Mundo contradictorio

Nada hace suponer al protagonista que su viaje a la ciudad norteamericana de Boston le pondrá en contacto con individuos cuya degradación moral le obligarán a vivir en un clima de ocultación y misterio, debido en gran parte a su insobornable conciencia crítica.

TRANSGÉNICOS
JOSÉ MIGUEL BORJA
168 PÁGS.

EL NADIR EDICIONES, VALÈNCIA, 2004

José Miguel Borja (Gandia 1935) es un escritor con una larga trayectoria literaria. La novela que ahora nos entrega, *Transgénicos*, es una obra cuya estructura narrativa capta la atención del lector desde el primer momento. El autor ha creado un mundo que no es otro que el actual, con sus ironías y trasiegos. Mundo contradictorio en el que se libra, como suele ser habitual, la batalla por el poder más absoluto. Borja narra la historia de Armando Blasco, un valenciano que decide abandonar el negocio familiar: cultivo y comercio de exportación de naranjas, para dedicarse a su verdadera vocación: la ciencia. Investigar todo lo referente al misterio que encierran las cadenas de ADN es la meta que se ha propuesto. Desde su relevante puesto en el Instituto de Tecnología Alimentaria piensa que, gracias a la ingenie-

ra genética, podrá transformar la vida y acabar con el hambre en el mundo.

La acción de la novela transcurre entre dos ciudades: Valencia y Boston (ciudad a la que el protagonista se trasladada para seguir con su trabajo). Ni siquiera se imagina, cuando decide viajar a la ciudad norteamericana, la manipulación a que serán sometidos tanto él como sus compañeros a causa de sus experimentos.

La evocación se convierte en todo un estudio fenomenológico de su vida de juventud, sobre todo las frustraciones de amor que le llevan a refugiarse en el trabajo y en la música, afición heredada de su madre. Hay sobre todo una sinfonía: Salomé, que -aún sin Armando saberlo- marcará toda su vida. Página a página el autor crea un clima de misterio, y nos introduce en la trama de la obra. El autor sabe mover a los personajes, intercambiar sus posiciones sobre un tablero intemporal. La técnica del *flashback* que Borja utiliza para la presentación de las distintas historia o secuencias narrativas, que aparecen de forma espontánea sin forzar ninguna situación, todas ellas unidas por el hilo inexorable del destino, entrecruzándose una y otra vez hasta encontrar su punto de unión. En

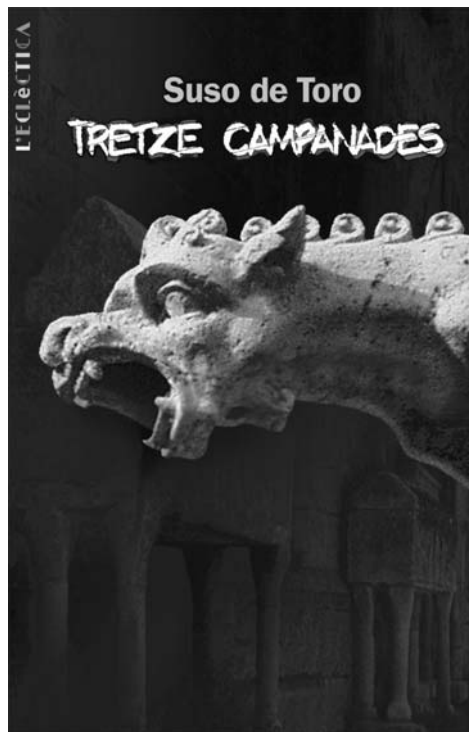
cuanto a los personajes, tanto el protagonista como sus amigos y enemigos están bien dibujados. Alguno de ellos es clave para el desarrollo de la novela, como por ejemplo Salomé, que al igual que el personaje bíblico, ejerce de mujer sensual, embaucadora. Esta mujer es enviada por el jefe de una secreta organización religiosa con una misión muy clara: cortar la cabeza del “Bautista” que interfiera en los planes de “La Iglesia de los Santos Pecadores”.

Toda la narración posee una cadencia suave, el lenguaje utilizado es acertado y clarificador. En cuanto a la estructura de la novela hay que decir que la acción arrastra al lector en busca del desenlace. En *Transgénicos* todo es arrebatado: la pasión, los asesinatos, las persecuciones, las traiciones, los accidentes; aún así hasta en la última página, lugar destinado al “futuro”, hay sorpresas que el autor no desvela del todo, tal vez con la intención de seguir la historia de Armando en otro momento.

M^o Teresa Espasa

L'hora del mal

Els mites sobre mals esperits, bruixes i fantasmes no abandonen Galícia. En l'escenari antic dels carrers de Santiago de Compostel·la, Suso de Toro narra una història actual, amb personatges que podrien ser qualsevol de nosaltres, amb un protagonista etern: el Mal.

TRETZE CAMPANADES

SUSO DE TORO

PREMIO NACIONAL DE LITERATURA 2003

COL·L. "L'ECLÉCTICA", 106

360 PÀGINES

EDICIONS BROMERA, ALZIRA, 2004

Tretze campanades és una novel·la ambientada en la ciutat de Santiago de Compostel·la, coneguda per la seua gran bellesa i les creences populars. Al capdavant, Galícia encara manté, malgrat les innovacions i les obres de restauració, l'encant dels mites de tradició tant celta com catòlica que sempre l'han acompanyada. Aquest és l'escenari que Suso de Toro escull per a la narració. La protagonista és una dona madura, amb un passat incert que intenta viure el dia a dia com a guionista i escriptora. A l'empresa on treballa arriba un jove directiu, en Xacobe, i la simpatia inicial que es tenen els dos personatges és nul·la, com sol passar en les històries d'amor actuals. Però el guió d'una pel·lícula els canvia el transcurs vital. Cèlia, l'escriptora, li entrega un escrit que s'assembla prodigiosament a la vida d'ell; una vida que amaga misteris insondejables, eteris, i designis del més enllà. L'interès del directiu per saber el rerafons i la inspiració d'aquella història, i el d'ella pel desig que es reconega finalment el seu talent portaran aquests personatges a trobar-se en circumstàncies estranyes. En un breu espai de temps, la desgràcia s'abatrà en les vides de tots dos, controlades per un Mal que no poden abatre. Mentrestant, un tercer

personatge observa de lluny els seus passos, amb un ull posat en Xacobe i l'altre en la campana més alta de la catedral.

La narració, construïda com un mosaic, amb petites píndoles d'informació, ens porta, poc a poc, al desenllaç final. La protagonista i el sorprenent personatge, membre d'una confraria obscurantista, intentaran protegir i defensar les coses que més preuen.

La novel·la es llegeix àgilment gràcies a les diverses formes narratives que la conformen i la doten d'una visió calidoscòpica. D'aquesta manera, Suso de Toro manté el suspense però al mateix temps afegeix pinzellades d'humor de la mà del confrare vell. La seua visió dels fets la coneixem a través d'una carta, de manera que la lectura d'alguns fets que l'afecten en el terreny personal -com les insinuacions d'una dona de fer feines de la catedral, vídua i amb ganes de tornar a sentir plaer carnal- resulten especialment hilarants en moments de tensió.

Es tracta, doncs, d'una obra per als amants del suspens, però també de la bona literatura actual i fresca arribada directament de les fantasmals costes gallegues.

Marta Insa

Les veus de la memòria

Voces proféticas, excel·lent selecció, traducció i presentació de narracions d'un variat conjunt d'escriptores nord-americanes, nascudes en el segle XIX, que ens inicia amb temes encara candents, en una tradició d'escriptura transgressora dels models socials i culturals dominants.

**VOCES PROFÉTICAS.
RELATOS DE ESCRITORAS
ESTADOUNIDENSES
DE ENTRESIGLOS (XIX-XX)**

Selección, traducción y edición crítica a cargo de
Nieves Alberola Crespo y Carme Manuel i Cuenca

**VOCES PROFÉTICAS: RELATOS DE ESCRITORAS
ESTADOUNIDENSES DE ENTRESIGLOS (XIX-XX)**
SELECCIÓ, TRADUCCIÓ I EDICIÓ A CÀRREC DE NIEVES
ALBEOLA CRESPO I CARMÉ MANUEL I CUENCA.

COL·L. "SENDES"

329 PÀGS

PUBLICACIONS DE LA UNIVERSITAT JAUME I I ELLAGO
EDICIONES, CASTELLÓ DE LA PLANA, 2003.

Nieves Albeola i Carme Crespo han seleccionat, traduït i presentat críticament *Voces proféticas*, conjunt de relats d'escriptores nord-americanes escrits des de la segona meitat del segle XX fins la dècada de 1920; les autores s'inclouen dins d'un variat espectre cronològic i racial.

Les professores de literatura nord-americana i investigadores d'estudis sobre el gènere han volgut remarcar amb aquesta selecció una tradició literària de dones que transgredeixen els límits racials o socials als Estats Units.

Nou són les escriptores seleccionades: dos afroamericanes, Harper (1825-1911) i Dunbar-Nelson (1875-1935). La primera, una reconeguda conferenciant i escriptora que lluità pels drets de les dones i l'abolició de l'esclavitud. La segona, escriptora popular per les seues narracions costumistes, criticades per no reflectir la realitat racial; però és en el perio-

disme on Dunbar-Nelson es reserva la reivindicació política.

La asiàtica-americana Edith Maud Eaton (1865-1914), amb sobrenom xinès Sui Sin Far, fou la primera persona d'ascendència xinesa que escrigué en defensa de la minoria xinesa a l'Amèrica del Nord i sobre les experiències d'aquesta.

La índia-americana Gertrude Simons (1876-1938) (Zitkala-Sä, el nom que es posà ella en indi) es troba entre els primers escriptors indis mediadors i transcriptors de la tradició oral índia, convertint-se així en una conta contes dipositària de la riquesa tribal. Les cinc restants, blanques, són Rebecca Harding Davis, Kate Chopin, Charlotte Perkins Gilman, Edith Wharton i Willa Cather. Davis (1831-1910) ressalta les condicions miserables dels treballadors en les fàbriques a l'inici de la revolució industrial nord-americana; encara que sense qüestionar el sistema polític o social, ja que des de la tradició romàntica, el sentimentalisme i el quaquerisme, considera que la transcendència espiritual és "la única fuente válida para la salvación social y espiritual".

L'obra de Kate Chopin (1850-1904) trenca amb totes les convencions i normes establertes que limiten el desen-

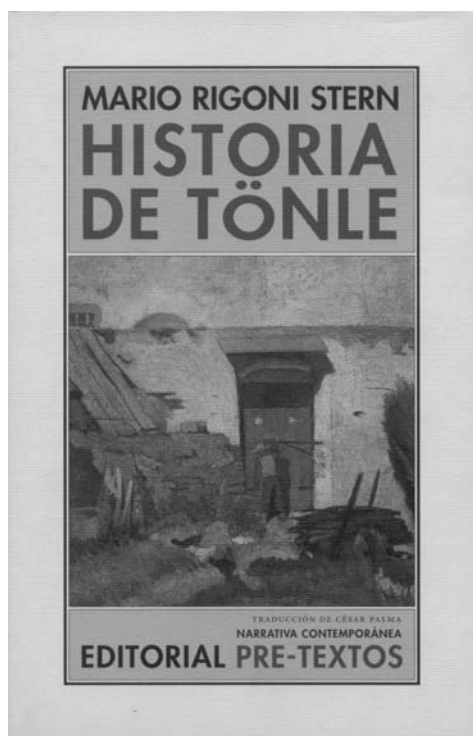
volupament intel·lectual de les dones. Les idees avançades de Gilman (1860-1935), de resistència als ideals masculins, la convertiren en una teòrica feminista de renom. I finalment, les obres de Cather (1873-1947) i Wharton (1862-1937) tanquen el conjunt de narracions, exemple totes elles de lluita i subversió.

Tan diverses són les procedències i idiosincràsies d'aquestes dones com els temes i els estils literaris dels seus relats, sense que per això es perda la seua unitat transgressora. A continuació enumerem alguns dels temes tractats: la construcció d'una identitat femenina i d'un mon significatiu des de la realitat quotidiana, l'opressió sexual i racial de la dona, la llibertat i la independència en la família i en el matrimoni, la igualtat laboral entre els sexes, la crítica de la realitat capitalista i l'explotació de la dona treballadora, la riquesa de les relacions entre dones, o les conseqüències de desviar-se de les pautes de comportament establertes per la societat patriarcal.

Nieves Avilés

Crónica del Altiplano

Mario Rigoni Stern es uno de los autores más importantes de las letras italianas de la segunda mitad de siglo. Su novela *Historia de Tönle* es un relato sincero y fascinante sobre un campesino del Altiplano de Asiago en tiempos del Imperio Austrohúngaro.

HISTORIA DE TÖNLE

MARIO RIGONI STERN

TRADUCCIÓN DE CÉSAR PALMA

COL-L "NARRATIVA CONTEMPORÁNEA", 25

97 PÁGS.

EDITORIAL PRE-TEXTOS, VALÈNCIA, 2004

Historia de Tönle del italiano Mario Rigoni Stern es un relato fuera de lo común sobre la vida de un campesino de las antiguas montañas vénetas. Un narrador cuenta la vida de un hombre del altiplano llamado Tönle Bintarn, y lo hace evocando ingredientes culturales e imágenes de una tradición únicamente compartida por aquellos que se saben del mismo lugar. Es muy probable que el personaje de la novela, o bien se corresponda con alguien acerca del que Stern oyera hablar en su Vicenza natal, o bien aluda a una de esas historias mitificadas por la imaginación colectiva. Sea cual sea el origen del mito, es el escritor italiano el que, albacea del sentido de la vida de Bintarn, hace uso de sus recuerdos personales y su conocimiento de las gentes del Altiplano de Asiago para construir un texto sincero y preciso.

Ésta es una historia de la frontera. La línea fronteriza que el protagonista no deja de cruzar es una franja que separa Italia del Imperio Austrohúngaro y que, desde 1866, atraviesa su aldea natal. Como morador de una región liminal, Tönle vive con las leyes y costumbres de uno de los lados, pero necesita del otro, el que se sitúa más allá de la frontera del estado, para, al fin y al cabo, sobrevivir. Lo importante es que Bintarn es un hombre que se enriquece conversando con los de fuera y los de dentro, pero urge de esa franja marginal que es la tierra-hogar donde nació. Convertido en fugitivo, cada invierno la nostalgia del origen lo hace regresar furtivamente a la aldea. El mismo impulso, pero dirigido hacia el otro lado, lo lanza cada primavera a esa aventura conversacional y cosmopolita que es vagar por los territorios de la Europa Central de finales del siglo XIX. El indulto llega y Tönle, ya viejo, regresa a la aldea. Poco después, el asesinato de Sarajevo transforma el Altiplano en primera línea de fuego y este campesino seminómada es empujado una vez más hacia el otro lado. Ahora, como prisionero civil. Su viaje de regreso finaliza a la sombra de un olivo en un bosque milenario. Ante sus ojos, ya ce-

rrados, se muestra el cuadro salvaje de la destrucción de su pueblo.

Es cierto que Stern ha escrito una novela que habla de pérdidas, pero al mismo tiempo se detiene en ese tiempo sagrado de aprendizaje – y desaprendizaje- que transcurre entre unas y otras. Algunas vienen inseparablemente unidas al proceso de la vida. La de la de la infancia de Bintarn, por ejemplo, esta recogida en esa imagen simple y vital de un cerezo que creció en el tejado de la casa natal. Es, sin embargo, la pérdida total que se abre con la guerra la que cortará definitivamente la experiencia conversacional de Tönle con el mundo.

Es cierto que una nostalgia -una poesía de la pérdida limpia de sentimentalismo- impregna esta hermosa crónica del altiplano. Canciones, comidas, relatos, tradiciones y un vínculo vivo y espontáneo entre hombre y naturaleza demolidos por los dientes de la máquina de la historia. Soberbio relato.

Teresa Villarroya